

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Politické strany a
politická hnutí v řízení
před Ústavním soudem
České republiky**

Diplomová práce

BC. VERONIKA SOUAYEH

Vedoucí práce: prof. JUDr. Jan Filip, CSc.

Katedra ústavního práva a politologie
Obor Právo

Brno 2022

MUNI
LAW

Bibliografický záznam

Autor:	Bc. Veronika Souayah Právnická fakulta Masarykova univerzita Katedra ústavního práva a politologie
Název práce:	Politické strany a politická hnutí v řízení před Ústavním soudem České republiky
Studijní program:	Magisterský studijní program
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	prof. JUDr. Jan Filip, CSc.
Rok:	2022
Počet stran:	71
Klíčová slova:	politické strany, politická hnutí, ústavní stížnost, privilegovanost politických stran a politických hnutí, Ústavní soud

Bibliographic record

Author: Bc. Veronika Souayeh
Faculty of Law
Masaryk University
Department of Constitutional Law and Political Science

Title of Thesis: Political Parties and Political Movements in the Proceedings before the Constitutional Court of the Czech Republic

Degree Programme: Master's degree program

Field of Study: Law

Supervisor: prof. JUDr. Jan Filip, CSc.

Year: 2022

Number of Pages: 71

Keywords: Political Parties, Political Movements, Privileges of Political Parties and Political Movements, Constitutional Complaint, Constitutional Court

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na postavení politických stran a politických hnutí v řízení před Ústavním soudem. Součástí práce je srovnání politických stran a politických hnutí s „klasickými“ právníckými osobami podle občanskoprávních předpisů, odůvodnění tzv. privilegovaného postavení a v jakých směrech jej politické strany a politická hnutí požívají. V práci je podán přehled právních prostředků ochrany politických stran a politických hnutí před zásahy do jejich činnosti. Součástí práce je rozbor relevantní judikatury.

Abstract

This diploma thesis focuses on the position of political parties and political movements in front of the Constitutional Court of the Czech Republic. The thesis consists of comparison between political parties and political movements on one side and "classic" legal entities according to civil law regulations on the other side. Part of the thesis focuses on justification of the so-called privileged position of political parties and political movements and shows at which directions political parties and political movements has these privileges. The thesis provides an overview of legal means of protection of political parties and political movements from interference in their activities. The thesis also deals with analysis of relevant cases.

Zadání

Úkolem diplomantky bude analyzovat postavení politických stran a hnutí v ústavním pořádku, odlišit je od jiných právnických osob a odůvodnit, proč mají a ve kterých směrech mají tzv. privilegované postavení. Dále bude podán přehled právních prostředků ochrany politických stran a hnutí před zásahy do jejich činnosti. Konečně hlavní část práce bude věnována rozboru řízení, ve kterých mohou politické strany a hnutí hájit své postavení u Ústavního soudu, zejména podáním stížnosti podle § 73 a ve volebních věcech (§ 84 n., § 72 zákona o Ústavním soudu). Důraz bude položen na rozbor judikatury v těchto otázkách.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci a téma **Politické strany a politická hnutí v řízení před Ústavním soudem České republiky** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 30. června 2022

.....
Bc. Veronika Souayah

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této diplomové práce prof. JUDr. Janu Filipovi, CSc. za cenné rady. Také bych ráda poděkovala své rodině a manželovi za obrovskou podporu a v neposlední řadě i přátelům, kteří se mnou měli zlatou trpělivost.

Obsah

Seznam pojmů a zkratek	10
1 Úvod	11
2 Ústavní soud České republiky	14
3 Politické strany a politická hnutí v právním řádu České republiky	18
3.1 Definice politické strany	18
3.2 Rozdíl mezi politickým hnutím a politickou stranou.....	19
3.3 Právní rámec politických stran a hnutí	20
3.4 Odlišení politických stran a politických hnutí od klasických právnických osob.....	26
3.5 Privilegované postavení politických stran a politických hnutí	28
4 Prostředky ochrany politických stran a hnutí	31
4.1 Správní řízení	31
4.2 Řízení před Ústavním soudem, obecná charakteristika	34
4.3 Obecná ústavní stížnost	39
4.4 Ústavní stížnost (návrh) politické strany	42
5 Judikatura	46
5.1 Řízení o návrhu podle § 73 ZÚS	46
5.2 Politické strany v řízení podle § 72 ZÚS	51
5.2.1 Klauzule pro finanční podpory.....	52
5.2.2 Aktivní legitimace kandidáta za politickou stranu	58
6 Závěr	60
Použité zdroje	64

Seznam pojmů a zkratk

- Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Listina – Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Sbírka – Sbírka zákonů České republiky
- Ústavní soud – Ústavní soud České republiky
- SŘS – Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- ZÚS – Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
- Občanskoprávní předpisy – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů a Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
- Zákon o sdružování v politických stranách – Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o volbách do zastupitelstev obcí – Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Politické strany a politická hnutí jsou klíčovým prvkem pro vznik i uchování demokratického politického systému. Jejich silné postavení je reflektováno již v samotném ústavním pořádku České republiky. Ústavní ochrana politických stran se však promítá i do judikatury Ústavního soudu, který ve svém nálezu explicitně uvedl, že je mimo jiné povolán k tomu, aby poskytoval ochranu politické soutěži demokratických sil, z čehož pak plyne ochrana politických stran jako takových.¹

Diplomová práce se tedy zaměřuje na problematiku postavení politických stran a hnutí v ústavním pořádku České republiky a jejich privilegovanému postavení. Výzkumné otázky s tím spojené znějí: Jak se politické strany a hnutí odlišují od jiných právnických osob? V jakých směrech politické strany a hnutí požívají privilegovaného postavení? Jaké prostředky slouží k ochraně politických stran a politických hnutí?

Součástí práce je kritické zhodnocení literatury, potažmo použitých pramenů. Za primární prameny budeme pro účely této diplomové práce považovat ústavní pořádek, zákonné předpisy a judikaturu. Za prameny sekundární pak odborné publikace, komentáře k zákonům, odborné články aj.

Informace, na jejichž základě je diplomová práce vystavěna, pochází tedy především z Ústavy České republiky, jakožto základního měřítko pro rozhodování Ústavního soudu České republiky a s ní neodmyslitelně spojené Listiny základních práv a svobod. Dalším zásadním zdrojem jsou rozhodnutí soudů, respektive nálezy Ústavního soudu, které jsou dle mého názoru naprosto zásadní pro pochopení skutečné role politických

¹ Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 55/10.

stran a politických hnutí v praxi demokratického fungování právního státu. Teoretická část práce je pak doplněna i o odbornou literaturu, která slouží k lepšímu pochopení popisovaných skutečností.

V rámci své práce jsem využila kvalitativní přístup, který mi umožnil naplnit výše zmíněné cíle práce. Při výběru samotných pramenů, které mi vstupovaly do analýzy, jsem využila výběr úsudkem. Tento nepravděpodobnostní výběr jsem zvolila, jelikož jsem měla k dispozici omezené množství soudních rozhodnutí a byla jsem obeznámena s danými rozsudky – mohla jsem je vybrat s ohledem na naplnění cílů diplomové práce. Při analýze dat jsem využila metody kvalitativní obsahové analýzy, kdy jsem jednotlivě analyzovala obsahy judikátů Ústavního soudu s ohledem na cíle analýzy. Dále je pak v práci využita i metoda komparativní, kdy dochází ke srovnávání politických stran a politických hnutí s ostatními právníckými osobami. V části věnované samotným judikátům Ústavního soudu je pak aplikována indukce a kauzální analýza. V závěru jednotlivých kapitol obsahujících shrnutí je pak využita dedukce, díky které je možné prezentovat dané závěry.

Diplomová práce je členěna do šesti kapitol včetně kapitoly „Úvod“ a „Závěr“.

První část práce je věnována teorii, kde se druhá kapitola věnuje Ústavnímu soudu České republiky z hlediska jeho působnosti a poskytne nám vhled do otázek, které Ústavní soud řeší ve svých nálezech a do jisté míry osvětlí, čím se Ústavní soud v rámci své pravomoci zabývá.

Druhá kapitola je věnována politickým stranám a politickým hnutím v rámci právního řádu České republiky. Kapitola se zabývá definicí politické strany a věnuje se i problematice odlišení politické strany od politického hnutí. Součástí je i samotný právní rámec politických stran a politických hnutí, na základě kterého jsou konstituovány a provádějí svoji

činnost. V rámci této kapitoly je obsažena podkapitola věnující se rozdílům mezi politickou stranou jakožto právníckou osobou a „klasickou“ právníckou osobou podle občanskoprávních předpisů. Poslední část se zabývá tzv. privilegovaným postavením politických stran a politických hnutí.

Třetí kapitola popisuje prostředky ochrany politických stran a politických hnutí v právním řádu České republiky, které se týkají zejména intenzivní ochrany politických stran při jejich vzniku a případném zániku. Součástí této kapitoly je i řízení před Ústavním soudem, jeho obecná charakteristika i zvláštní úprava ve věcech politických stran. Speciální část je věnována řízení o ústavní stížnosti jak v případě, kdy je stěžovatelem fyzická osoba či právnícká osoba, tak ve speciálním případě ústavní stížnosti, kde je v roli stěžovatele politická strana či politické hnutí.

Poslední obsahová kapitola je pak věnována judikatuře Ústavního soudu České republiky. V první části je shrnuta dosavadní judikatura Ústavního soudu v řízení podle § 73 Zákona o Ústavním soudu. V druhé části je pak shrnuta judikatura týkající se financování politických stran a aktivní legitimace. Oba hlavní rozebírané judikáty jsou doplněny o judikáty, které na dané téma navazují a do jisté míry problematiku doplňují.

2 Ústavní soud České republiky

Ústavní soud České republiky (dále jen „Ústavní soud“) je soudní orgán ochrany ústavnosti a jeho postavení a kompetence jsou zakotveny ve čtvrté hlavě Ústavy České republiky, která obsahuje články upravující moc soudní. Moc soudní se považuje za samostatný typ státní moci nezávislé na moci výkonné a zákonodárné. Koncepce Ústavy České republiky rozlišuje dva typy orgánů, které tvoří moc soudní a sice zmiňovanou soudní ochranu ústavnosti (Ústavní soud České republiky podle čl. 83 až 89 Ústavy ČR) a jako druhý typ orgánů upravuje soudy čistě s funkcí rozhodovací v oblasti viny a trestu, potažmo poskytování ochrany právům (čl. 90 až 96 Ústavy ČR)². Na základě tohoto dělení můžeme říct, že Ústavní soud stojí mimo soustavu obecných soudů a jedná se o orgán výlučný. Pro účely této práce je podstatné si uvědomit, že Ústavní soud není součástí vertikální soustavy obecných soudů.

Ústavní soud je specializovaným typem orgánu ústavního soudnictví, neboť žádný jiný orgán ve státě není nadán pravomocí přezkoumávat ústavnost zákonů. V případě České republiky se jedná o koncentrovaný typ ústavního soudnictví, protože Ústavní soud je pouze jeden. Jeho sídlo je v Brně.³ Ústavní soud se skládá z patnácti soudců, kteří jsou jmenováni prezidentem republiky se souhlasem Senátu na dobu deseti let s možností mandát opakovat.⁴ Článek 88 Ústavy dále konstatuje, že zákon

² Klíma, K. *Ústavní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 525.

³ Filip, J. *Ústavní právo: učební text pro bakalářské studium*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 131.

⁴ Čl. 83 a 84 Ústavy ČR.

stanoví kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zahájení řízení před Ústavním soudem a že soudci jsou při svém rozhodování vázáni pouze ústavním pořádkem a zákonem podle věty první.⁵ Ústavní pořádek je pro ústavního soudce základním měřítkem, na jehož základě vydává svá rozhodnutí. Právě tato formulace dává základ pro negativní zákonodárství, neboť pokud by byl ústavní soudce vázán i ostatními zákony, nemohl by je z logiky věci derogovat. Kromě funkce negativního zákonodárce Ústavní soud taktéž plní funkci ochrannou, kdy rozhoduje, zdali ostatní subjekty ústavního systému dodržují ústavu a za tímto účelem je Ústavní soud oprávněn podávat autentický výklad Ústavy.⁶

Specializovaný zákon týkající se Ústavního soudu je pak zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu a upravuje oblasti jako je samotná organizace Ústavního soudu, řízení před ním, platové poměry soudce a jeho asistenta, případně pak i kárné provinění soudců a kárné řízení.

Působnost Ústavního soudu, potažmo jeho kompetence můžeme definovat jako prostorově a věcně vymezené konkrétní oblasti, v jejichž rámci je Ústavní soud oprávněn uplatňovat svoji moc. Územní působnost Ústavního soudu se uplatňuje na celém území státu. Věcná působnost je vymezena oblastí, která je uvedena v čl. 87 Ústavy.

Co se týče zmiňovaných rozhodovacích pravomocí obsažených v článku 87 Ústavy, patří mezi ně spory ohledně zrušení zákonů, případně jejich jednotlivých ustanovení, pakliže se dostanou do rozporu s ústavním pořádkem. Dále sem spadá i zrušení jiných právních předpisů a jejich jednotlivých ustanovení, jestliže jsou v rozporu s ústavním pořádkem či s jiným zákonem. Ústavní soud rozhoduje také o ústavních stížnostech jak orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu

⁵ Čl. 88 Ústavy ČR.

⁶ Klíma. *Ústavní právo*, s. 99.

státu, tak o ústavních stížnostech proti pravomocnému rozhodnutí a jiným zásahům orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod stěžovatele. Dále Ústavní soud rozhoduje i o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora, v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25 Ústavy, o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky podle článku 65 odst. 2 Ústavy, o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle článku 66 Ústavy, o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které jsou pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak, o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony a rozhoduje též spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu.

V roce 2001 pak byl do Ústavy vložen do příslušného čl. 87 odstavec, týkající se souladu mezinárodních smluv podle článku 10a a článku 49 Ústavy s ústavním pořádkem. Jedná se o tzv. předběžnou kontrolu ústavnosti, která se liší od konceptu následného přezkumu.⁷ Tato preventivní kontrola ústavnosti mezinárodních smluv se vztahuje na tzv. prezident-ské smlouvy⁸ a návrh na zahájení řízení o souladu je za podmínek stanovených v § 71a ZÚS oprávněna podat některá z komor Parlamentu,

⁷ Vláda. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Jedná se o mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 Ústavy ČR.

skupina nejméně 41 poslanců nebo 17 senátorů, případně prezident republiky.⁹

Ústava říká, že zákon může stanovit, že Ústavní soud smí rozhodování sporu delegovat na Nejvyšší správní soud, a to ve věcech zrušení právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu se zákonem či pokud půjde o spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu.¹⁰ Toto ústavní zmocnění bylo částečně využito v bodě týkajícím se právě kompetenčních sporů, kde SŘS v § 97 dává NSS pravomoc řešit některé kompetenční spory. Co se týká derogace, ústavní zmocnění přenést tuto kompetenci nebylo zcela využito a zůstává tedy v kompetenci Ústavního soudu. Za částečné přenesení předmětné pravomoci je v literatuře označována pravomoc správních soudů rušit opatření obecné povahy, které jsou na pomezí právního předpisu a správního aktu.¹¹

Ústavní soud pak podle článku 95 odst. 2 Ústavy také rozhoduje o návrhu obecného soudu na vyslovení protiústavnosti zákona, jelikož v případě, kdy obecný soud dojde k závěru, že zákon, který má na případ aplikovat je v rozporu s ústavním pořádkem či mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu, předloží věc právě Ústavnímu soudu.

⁹ Sládeček, V. Čl. 87 [Pravomoc a působnost]. In: Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Sylllová, J. *Ústava České republiky. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 973.

¹⁰ Čl. 87 Ústavy ČR.

¹¹ Sládeček. Čl. 87 [Pravomoc a působnost], s. 975.

3 Politické strany a politická hnutí v právním řádu České republiky

3.1 Definice politické strany

Co se týče termínu politická strana, jedná se o pojem, který je definován v mnoha disciplínách jako je politologie, politická filozofie, sociologie a další. Nejedná se však o polysémantický pojem, význam definic je v zásadě totožný. Politická strana je podle nich určitá skupina osob, která má společné ekonomické, společenské či jiné zájmy a prostřednictvím voleb usiluje o podíl na moci ve státě, díky čemuž bude schopna svoje zájmy prosazovat. Pojem „politická strana“ nalezneme u v Ústavě v čl. 5 či v čl. 87, ale definici politické strany jako takovou v zákoně nenalezneme. Tato skutečnost – absence legální definice politické strany – je však dle literatury i v zahraničí obvyklá. Díky takovéto úpravě je dán prostor především výkladu.¹² Politické strany a politická hnutí například ve svém usnesení definoval Nejvyšší správní soud jako *„(...) korporace soukromého práva, jejichž základní funkcí je spojovat stát a společnost tím, že aktivizují a zapojují občany do správy veřejných záležitostí, a jejichž postavení je založeno na principech svobody, rovnosti a veřejnosti. Tyto funkce politických stran a hnutí se projevují zejména ve volebním procesu a stát proto musí respektovat jejich autonomii a chovat se vůči nim velmi zdrženlivě.“*¹³

¹² Filip, J. *Ústavní právo České republiky: základní pojmy a instituty: ústavní základy ČR*. Brno: Václav Klemm, 2011, s. 225-226.

¹³ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 9. 2013, sp. zn. Pst 22/2013-5.

3.2 Rozdíl mezi politickým hnutím a politickou stranou

Za důležité považuji zmínit rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím. K diferenciaci těchto dvou pojmů můžeme podle Filipa (2011) přistupovat dvěma způsoby. Prvním je hledisko politologické, kdy je hnutí vnímáno jako jakýsi předstupeň před jasně organizovanou a strukturovanou stranou. Předstupněm hnutí je pak podle této liniové teorie iniciativa. Druhý přístup je přístup z právního hlediska, který mezi politickým hnutím a politickou stranou rozdíl příliš nedělá. Příkladem je zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích, který vždy při zmínce o straně dodává i slovo hnutí. Skutečnost, že zákon staví hnutí a strany na roveň však neznamena, že rozdíl neexistují. Vzhledem k tomu, že jsou obecně skutečnosti spjaté s politickými stranami a hnutími subjektivního charakteru, každý je vnímá jinak. Literatura například jako rozdíl uvádí vztah mezi aparátem strany či hnutí a jednotlivými osobami. Pokud jde o strany, je pro ně typické členství. Pokud jde však o hnutí, je vztah mezi „členy“ a hnutím mnohem volnější. Politické hnutí může mít jak členy, tak například registrované příznivce, kteří jsou předstupněm plného členství.¹⁴¹⁵ Budeme-li se držet právního rámce stanoveného zákonem, obsahový rozdíl mezi politickou stranou a politickým hnutím neexistuje. Z toho důvodu bude v této práci politickou stranou myšleno i politické hnutí.

¹⁴ Členství ve STAN [online].

¹⁵ Filip. *Ústavní právo České republiky: základní pojmy a instituty: ústavní základy*, s. 227.

3.3 Právní rámec politických stran a hnutí

Na úvod právní úpravy politických stran je nutné zmínit čl. 5 Ústavy, který říká že „*politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku politických stran a jejich volné soutěži*“. Politický systém jako pojem je odvozen od politiky, která je činností vedoucí k prosazování mocenských, ekonomických, sociálních a jiných zájmů a je vykonávána prostřednictvím seskupení osob ve státě. Samotný politický systém lze pak považovat za soustavu různých subjektů, které působí na území a uvnitř společnosti konkrétního státu a jeho součástí jsou i vztahy, které vznikají mezi danými subjekty a mechanismy jejich vlivu na vytváření politické vůle relevantní pro celou společnost. Mezi tyto subjekty řadíme stát, politické strany, samosprávné subjekty, odborové organizace, podnikatelská sdružení a mnoho dalších formálně organizovaných skupin osob či skupin osob, které se utvořily jednorázově a náhodně. Základní modelové členění politických systémů je pak na pluralitní politické systémy, ve kterých se na moci podílí více politických stran, které mezi sebou právě o moc soutěží a totalitní politické systémy, které jsou typické tím, že politickou mocí disponuje pouze jedna, dominantní politická strana.¹⁶ Právě na základě této definice politického systému se domnívám, že politické strany hrají predominantní roli při vytváření politického systému daného státu.

V nálezu Pl. ÚS 26/94 ze dne 18. října 1995 dospěl Ústavní soud k tomu, že politické strany působí jakožto zprostředkující článek mezi občany a státem. Právě politické strany slouží k tomu, aby se občané podíleli na politickém životě společnosti, a to zejména na utváření orgánů

¹⁶ Sládeček, V. Čl. 5 [Politický systém]. In: Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Syllová, J. *Ústava České republiky. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 65.

samosprávy a zákonodárných sborů. Ačkoliv jsou politické strany institucionalizovány na základě soukromého rozhodnutí osob, jejich pozice v ústavním systému má veřejnoprávní charakter.¹⁷

V druhé části čl. 5 Ústavy je kladen důraz na to, že politické strany musí respektovat základní demokratické principy a musí také odmítat násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů. V souvislosti s touto zásadou existuje judikatura, týkající se politické strany, která právě tyto principy porušila. V únoru 2010 byla Nejvyšším správním soudem rozpuštěna Dělnická strana. Důvodem rozpuštění byla protiprávní činnost politické strany, poněvadž ve svém programu, projevech i stranickém tisku směřovala k vyvolávání rasové, etnické a sociální nesnášenlivosti. Cílem strany bylo znerovnoprávnění občanů, a to zejména na základě jejich národnosti či sexuální orientace. Dělnická strana také svou symbolikou i programem navazovala na německý nacionální socialismus, který je považován za totalitní ideologii, která je absolutně neslučitelná s demokratickými hodnotami a základními lidskými právy a svobodami v našem státě. Dělnická strana se nezdírkala násilím při prosazování svých cílů, a naopak takové konflikty záměrně vyvolávala, případně ty uskutečněné oslavovala. Nejvyšší správní soud ve výsledku poměřoval na jedné straně právo na svobodu projevu a sdružování se se sociálním smírem demokratického právního státu a ochranou základních lidských práv a svobod na straně druhé. Dospěl k tomu, že politická strana zneužila práva ve smyslu článku 17 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a musí být rozpuštěna.¹⁸ Na příkladu Dělnické strany můžeme vidět zásadní vliv politických stran na tvorbu politického systému, který se

¹⁷ Klíma. *Ústavní právo*, s. 225.

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. Pst 1/2009 – 348.

promítá v tom, že aby soutěž politických stran, potažmo celý systém mohl být demokratický, musí i jednotlivé strany respektovat tyto principy. Nejedná se však pouze o principy zmiňované v čl. 5 Ústavy, ale například i o principy hospodárnosti či účelnosti politických stran. Právě v návaznosti na to nalezneme v nálezů Ústavního soudu Pl. ÚS 26/94 ze dne 19. 10. 1995 nutnost toho, aby strany i tyto principy respektovaly, neboť mohou průběh volné soutěže ovlivnit například tím, že se chování některých stran dá označit za „neúčelné“ či „nehospodárné“.

Dalším zásadním článkem v rámci ústavního pořádku spadajícím do právního rámce politických stran je článek 20 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Jedná se o článek, ve kterém je zakotveno již výše zmiňované právo sdružovací, které má v demokratické společnosti nezastupitelnou roli. Článek 20 Listiny navazuje na článek 5 Ústavy v tom, že dává občanům právo zakládat politické strany a politická hnutí a následně se v nich sdružovat. Výkon těchto práv však smí být omezen v případech stanovených zákonem, v momentě, kdy by se jednalo o nezbytný krok pro udržení bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých. Zásadním je i odstavec 4, jenž říká, že politické strany a stejně tak i jiná sdružení jsou odděleny od státu, což se projevuje tím, že k jejich vzniku není potřeba povolení, ale stát je pouze registruje. Do jejich činnosti pak stát může zasahovat pouze v nezbytných případech a s ohledem na minimalizaci případných zásahů.¹⁹ Na tomto místě je třeba upozornit, že ačkoliv jsou politické strany formálně od státu odděleny, stále jsou na něm do jisté míry závislé. Příkladem této závislosti může být

¹⁹ Výborný, Š. Čl. 20 [Právo sdružovací]. In: Husseini, F., Bartoň, M., Kokeš, M., Kopa, M. a kol. *Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2021.

jejich financování. Právě financování politických stran je jedním ze znaků jejich privilegovanosti v porovnání s jinými korporacemi soukromého práva a tomuto tématu bude věnována samostatná část této práce.

Na politické strany v rámci ústavního pořádku také odkazuje čl. 22 Listiny, který říká, že zákonná úprava politických práv a svobod musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti. V soudní praxi byla ze zmiňovaného ustanovení taktéž dovozena institucionální záruka svobodné soutěže politických sil. Ta je patrná například v odůvodnění nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/14 ze dne 19. 5. 2015. V předmětném nálezu Ústavní soud rozhodoval o pětiprocentní uzavírací klauzuli pro volby do Evropského parlamentu. Podstata problému spočívala v diskrepancích přepočtu hlasů na mandáty. Ve volbách do Evropského parlamentu se přepočet mandátů lišil v momentě, kdy byla zohledněna uzavírací klauzule pět procent a v momentě, kdy by byl využit přirozený práh. V případě využití uzavírací klauzule mandát připadl stranám, které překonaly pětiprocentní hranici. Konkrétně to byli zástupci stran KDU-ČSL a ČSSD. Pokud by však byl v našem volebním systému respektován přirozený práh, tyto dva mandáty by připadly zástupcům České pirátské strany a Strany zelených. Ústavní soud tento návrh zamítl a ve své argumentaci se opíral mj. o možné tříštění sil a následné oslabení sil zvolených politických stran v Evropském parlamentu. Ústavní soud se přiklonil k tezi, že umělá uzavírací klauzule není v rozporu se zásadou volné soutěže politických sil podle čl. 5 Ústavy, respektive čl. 22 Listiny. Právě tento argument poukazuje na roli článku 22 Listiny v garanci práv zaručených článkem 5 Ústavy. Článek 22 Listiny v rozhodovací praxi Ústavního soudu hraje roli i v momentě, kdy Ústavní soud rozhoduje o ústavně souladném procesu tvorby zákonů, což bylo patrné například v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 1/12 ze dne 27.

11. 2012 vztahující se k sloučení parlamentní rozpravy k více návrhům zákonů, či v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 55/10 ze dne 1. 3. 2011, který se týkal přijímání zákonů ve stavu legislativní nouze. V obou případech Ústavní soud dospěl k tomu, že krácení práv způsobené danými legislativními postupy by mohlo ohrozit svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.

Po revoluci začal v Československu platit zákon č. 15/1990 Sb., o politických stranách. Zákon měl pouze deset paragrafů a jeho účelem bylo upravit vznik a zánik politických stran, aby se občané mohli podílet na politickém životě společnosti. Zároveň zákon zavedl, že politické strany jsou právními osobami. Tento zákon byl pak v říjnu roku 1991 nahrazen již výše zmiňovaným zákonem č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, který ve svém prvním paragrafu garantuje občanům možnost sdružovat se v politických stranách a v politických hnutích za účelem účasti na jejich politickém životě, jako tomu bylo v zákoně č. 15/1990 Sb. Je tedy možné v našem právním řádu vysledovat kontinuitu. Z daného ustanovení je zřejmý i veřejnoprávní charakter politických stran. Dále pak v § 3 citovaného zákona je uvedeno, že politické strany a hnutí jsou právními osobami a státní orgány smí do jejich činnosti zasahovat pouze na základě zákona a v jeho mezích. Dle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 26/94 ze dne 18. října 1995 jsou politické strany a politická hnutí korporacemi na soukromoprávním základu a členství v nich není výsledkem aktu veřejné moci, nýbrž volného rozhodnutí jednotlivců. Politické strany a politická hnutí však nemají veřejný statut, a proto požívají ochrany, která vyplývá ze základních práv a

svobod v takovém rozsahu, v jakém lze základní práva a svobody vztáhnout na právnické osoby.²⁰

Dále se pak ve výše zmíněném nálezu Ústavního soudu uvádí, že politické strany nejsou institucemi moci veřejné a ani se vůči nim nenacházejí ve stavu nadřízenosti či podřízenosti. Dle § 5 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách se dají politické strany a politická hnutí považovat za partnery státu, kteří jsou od státu odděleni, nesmějí vykonávat funkce státních orgánů ani tyto orgány nahrazovat a nesmějí státní orgány řídit či ukládat povinnosti osobám, které nejsou jejich členy. Je nutno říct, že povinnosti, které politické strany mohou ukládat svým členům musí být, jak co do způsobu, tak i míry jejich vynucování v rámci zákona. Cokoliv, co je mimo tento zákonný rámec, není právně vynutitelné.²¹

Mezi prameny práva politických stran můžeme zařadit i výše zmínované články z ústavního pořádku, zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích, dále pak podzákoné předpisy, které upravují například činnost politických stran a hnutí, čl. 22 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 11 Evropské úmluvy.²²

²⁰ Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94.

²¹ Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94.

²² Filip. *Ústavní právo České republiky: základní pojmy a instituty: ústavní základy*, s. 225.

3.4 Odlišení politických stran a politických hnutí od klasických právnických osob

Jak již bylo uvedeno výše, politické strany jsou zákonem definovány jako právnické osoby.²³ Jejich vznik a zánik však zákon upravuje jiným způsobem, než jak je tomu u tradičních právnických osob. Vznik a zánik politické strany je dán právě zákonem č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, konkrétně v § 6 an. Vznik politické strany podléhá principu registrace, zatímco klasická právnická osoba podle § 126 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku, případně pokud byla právnická osoba zřízena zákonem, vzniká dnem nabytí jeho účinnosti.

Dalším rozdílem je to, že postavení členů politické strany není možné majetkově vyjádřit jako je tomu například u společnosti s ručním omezeným. Zároveň je třeba i zmínit, že na rozdíl od klasických právnických osob členové politických stran za politickou stranu neručí. Dále se v případě politické strany nejedná o veřejnoprávní korporaci, jako je tomu například u obcí či vysokých škol, jelikož nevznikají působením veřejné moci. Co se týče odlišení politických stran od neziskových právnických osob, náboženských spolků či občanských sdružení, rozdíl spočívá v cíli činnosti politických stran, kterým je účast na politickém životě společnosti.²⁴

²³ § 3 odst. 1 zák. č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Filip. *Ústavní právo České republiky: základní pojmy a instituty: ústavní základy*, s. 233.

Markantním rozdílem je bezpochyby i to, že v souladu se zákonem o sdružování politická strana nesmí vlastním jménem podnikat.²⁵ Tento fakt ji diametrálně odlišuje od klasické korporace, která bývá zpravidla založena právě za tímto účelem. Politická strana však smí být členem, případně založit právnickou osobu, která má specifický předmět podnikání podle §17 odst. 3 zákona o sdružování mezi něž například patří pořádání kulturních akcí nebo výroba a prodej propagačních předmětů.

Ačkoliv politické strany hrají zásadní roli při tvorbě politického systému a jsou naprosto zásadní pro demokratický stát, ochrana jejich názvu je oproti názvům jiných právnických osob neúplná. Konkrétním příkladem může být podnikatel, který má obchodní firmu. Občanský zákoník ve svém § 424 říká, že obchodní firma nesmí být zaměnitelná s jinou obchodní firmou a nesmí ani působit klamavě. Pokud by si tedy podnikatel zvolil již existující název firmy, nebyl by mu umožněn zápis do obchodního rejstříku. V případě registrace politických stran existuje podmínka v zákoně č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a sice konkrétně v § 6 odst. 3 který říká, že název hnutí a jeho zkratka se musí výrazně lišit od názvu a zkratky již existujících stran a hnutí, které vyvíjejí činnost na území ČR a nesmí být zaměnitelné. Zákonodárce však v zákoně explicitně nezmínil, jak je to v případě volebních stran, které vznikají ad hoc pro konkrétní volby. Tato skutečnost však může mít své opodstatnění a tím může být fakt, že volební strana smí být složena z již zaregistrovaných politických stran a v tom momentě by bylo nešťastné, kdyby politická strana měla omezenou možnost využít svého názvu v názvu strany volební. Podrobněji se této otázce věnoval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 31. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 3181/18.

²⁵ § 17 odst. 2 zák. č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

3.5 Privilegované postavení politických stran a politických hnutí

Politické strany jsou státem privilegované korporace soukromého práva, které jsou nezbytné pro reprezentativní formu vlády a jejich základní funkcí je vytvářet komunikační kanál mezi společnostmi a tím, že občany aktivizují a zapojují do veřejných záležitostí. Zmiňované vymezení plyne především z čl. 5 Ústavy a z čl. 20 a 22 Listiny. Jedná se o judikaturu Nejvyššího správního soudu, která navazuje plynule na judikaturu Ústavního soudu, a to zejména na nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 26/94, k otázce financování politických stran a kontrole jejich finančního hospodaření.²⁶

Privilegované postavení politických stran, je založeno na člancích Ústavy a Listiny zmíněných výše, které dávají politické strany do pozice hlavního činitele při konstituci demokratického politického systému. V souvislosti se svobodou slova a projevu a práva občanů na politickou participaci a na to být zastoupen v státotvorných procesech, požívají pak politické strany právě tohoto privilegovaného postavení.

Tato privilegovanost se projevuje mimo jiné ve formě jejich financování. Ačkoliv se v případě politických stran jedná o korporace soukromého práva, jejich chod a činnost je do jisté míry a za určitých podmínek přímo financována státem. Jedná se o privilegium, které například u klasických korporací soukromého práva typu s.r.o. nenalezneme, nebo alespoň ne ve formě přímé výplaty finančních prostředků²⁷. Politické strany

²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20.4.2017, sp. zn. Pst4/2017-34.

²⁷ Existují jiná zvýhodnění jako například daňové úlevy, investiční pobídky, dotace, ...

mají být na základě Ústavy odděleny od státu a v tomto případě se jedná o jisté napojení.²⁸

Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94 konstatoval, že financování politických stran z veřejných rozpočtů je ve veřejném zájmu. Důvodem je role politických stran v demokratickém právním státě. Zároveň však Ústavní soud odmítl, aby se přímé financování státem stalo pro politické strany hlavním zdrojem příjmů.

Oddělenost politických stran od státu je zásadním principem ideologické neutrality státu, který byl zřejmě do mechanismů Ústavy ČR zaveden v důsledku totalitního režimu, kdy byla jedna strana se státem de facto propojena. I nyní mají politické strany vliv na výkonnou moc, ale jejich funkce je kreační. Prostřednictvím stran jsou do exekutivních orgánů osoby dosazovány ať už na základě volby, jmenování či pověření.

Role politických stran je být zprostředkovatelem mezi vůlí lidu a státním aparátem. V tomto momentě je však důležité zmínit, že ačkoliv jsou politické strany od státu odděleny, mají vliv na tvorbu a přijímání legislativy. V České republice smí předkládat zákony vláda, poslanec nebo skupina poslanců, Senát jako celek či krajská zastupitelstva. Legislativní proces však závisí na Parlamentu ČR, který je tvořen zástupci jednotlivých politických stran. Financování politických stran, jeho způsob či výše jsou pak prováděny právě na základě zákona. De facto tak politické strany samy rozhodují o tom, kolik finančních prostředků od státu získají a za jakých podmínek. V extrémním případě by mohlo například dojít k tomu, že strany s absolutní většinou v Poslanecké sněmovně by mohly nastavit pravidla financování tak, že by na státní příspěvek dosáhly pouze strany zastoupené v parlamentu. V tomto místě by pak sehrál

²⁸ Sylvestrová, T. Legitimita přímého financování politických stran jako subjektů soukromého práva – část I.

zásadní roli právě Ústavní soud, jehož úkolem by bylo zhodnotit, zda takovým zákonem nedochází k narušení svobodné soutěže politických stran. Právě financování politických stran, potažmo příspěvky od státu jsou častým předmětem ústavních stížností.

Další znak privilegovanosti je možné spatřit ve volebních zákonech, kdy například do Poslanecké sněmovny mohou kandidovat pouze registrované politické strany či například ve volbách do obecních zastupitelstev požívají registrované politické strany výhod v podobě toho, že pro možnost podat kandidátní listinu a zúčastnit se politické soutěže na nejnižší úrovni nepotřebují sesbírat požadovaný počet podpisů pro petici, která by jejich účast umožňovala. Výhodu pak mají politické strany i v tom, že v průběhu voleb mohou vyslat své zástupce do okrskových volebních komisí s tím, aby dohlíželi na spravedlnost, férovost voleb a na jejich hladký průběh.

Tím pro tuto práci nejvýznamnějším prvkem privilegovanosti politických stran je rozšířené množství právních prostředků sloužících k obraně strany v případě jejího nezaregistrování, zásahů do její činnosti či do její samotné existence. Tato skutečnost je zapříčiněna širším vymezením podmínek, za jakých je možno podat ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy.²⁹ Jedná se o speciální privilegované řízení na ochranu politických stran. Toto řízení má zkrácenou lhůtu pro podání návrhu, ale na druhou stranu disponuje odkladným účinkem, což je jistě také možné považovat za znak privilegovanosti. Zároveň podáním specializované ústavní stížnosti (návrhu) politickou stranou podle § 87 odst. 1 písm. j) Ústavy je možné zkoumat nejen ústavnost případného rozhodnutí, ale i jeho zákonnost. Více se budeme tomuto tématu věnovat níže.

²⁹ Filip. *Ústavní právo České republiky: základní pojmy a instituty: ústavní základy*, s. 234.

4 Prostředky ochrany politických stran a hnutí

Stejně jako v případě ostatních osob i politické strany a hnutí se mohou obrátit na příslušný orgán, pokud je do jejich činnosti určitým způsobem zasahováno. Jak již bylo uvedeno výše, politické strany a hnutí požívají v ústavním pořádku privilegovaného postavení vzhledem k jejich zvláštnímu významu v rámci mechanismu demokratického státu. Tento fakt se promítá i do obzvláště intenzivní soudní ochrany v souvislosti s jejich vznikem³⁰ a zánikem.

4.1 Správní řízení

Ve fázi vzniku politické strany či hnutí se nacházíme ve správním řízení, proto prostředky ochrany nabízí správní soudnictví. Přípravný výbor sice nedisponuje právní subjektivitou, nicméně zákon mu přiznává omezenou procesní subjektivitu. Podle § 7 zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích podává přípravný výbor návrh na registraci ministerstvu vnitra. Návrh nesmí mít vady, pokud ministerstvo vady návrhu shledá, musí je přípravný výbor odstranit. V případě, že přípravný výbor trvá na tom, že je návrh bezvadný, poskytuje mu soudní řád správní (dále jen „SŘS“) ochranu v podobě žaloby na určení, že návrh na registraci nedostatky nemá (viz § 94 odst. 1 písm. a) SŘS). Stejným způsobem se může již vzniklá politická strana bránit v případě podaného návrhu na registraci změny stanov. Příslušný je v těchto případech

³⁰ I když se v této fázi politické strany jedná stále o přípravný výbor, který je předstupněm politické strany, považuji za důležité tyto prostředky ochrany zmínit.

Městský soud v Praze, jakožto obecný soud podle § 7 SŘS. Proti rozhodnutí krajského soudu je pak možné za splnění podmínek § 102 a násl. SŘS podat kasační stížnost³¹. Proti pravomocnému rozhodnutí Městského soudu v Praze je pak přípustný další mimořádný opravný prostředek, a to obnova podle § 114 odst. 1 písm. b) SŘS.

Vzhledem k tomu, že ministerstvo v řízení o registraci posuzuje stanoviny včetně programových cílů politické strany či rozložení sil uvnitř strany, může dojít například k závěru, že by budoucí politická strana byla ohrožením demokratického zřízení. Nicméně k takovému závěru ministerstvo může dospět svým svévolným formalistickým posouzením, proto zákon poskytuje i proti takovému rozhodnutí o odmítnutí registrace ochranu (viz § 8 odst. 5 zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích). Zákon uvádí, že strana nebo hnutí může využít proti takovému rozhodnutí o odmítnutí registrace pro rozpor stanov se zákonem opravný prostředek, nicméně se jedná o klasickou žalobu podle § 65 a násl. SŘS a příslušný je v tomto případě Městský soud v Praze.

Případem odmítnutí registrace politické strany se zabýval i Ústavní soud v roce 2002. Ústavní soud obdržel v tomto roce ústavní stížnost přípravného výboru Liberální strany, kterou Ministerstvo vnitra odmítlo zaregistrovat ze tří důvodů a Nejvyšší soud se pak s jedním z nich ztotožnil. Konkrétně se jednalo o vadnost programového cíle Liberální strany, která tkvěla v „zrušení právní kontinuity s totalitními režimy (nepromlčitelnost, netrestnost některých trestných činů)“. Dle výkladu by mohlo

³¹ Blažek, T., Jirásek, J., Molek, P. a kol.: *Díl 5 Zvláštní řízení ve věcech politických stran a politických hnutí (§ 94-96)*. Soudní řád správní - online komentář. 3. aktualizace. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016.

dojít k tomu, že některé činy, které totalitní režim za trestné nepovažoval by se staly dodatečně trestnými. Tato skutečnost je dle Ústavního soudu v zjevném rozporu s čl. 7 Úmluvy, po jehož první odstavci ve zkratce říká, že nikdo nesmí být odsouzen za jednání, které v době, kdy bylo spácháno nebylo podle práva trestné. Ústavní soud také konstatoval, že jeho posláním podle čl. 87 Ústavy je ochrana ústavnosti, a to je možné pouze pokud bude respektován i princip uvedený v čl. 82 odst. 1 Ústavy, který deklaruje nezávislost obecných soudů. Jinými slovy Ústavní soud řekl, že nemůže „nadekretovat“ obecným soudům, jak mají posoudit projednávanou otázku, která dosud nebyla zkoumána. V návaznosti na to Ústavní soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, protože napadeným rozhodnutím nebyla dotčena ústavně zaručená práva stěžovatelů.³² Celý případ byl pak stěžovatelem postoupen Evropskému soudu pro lidská práva, který v prosinci roku 2006 jednomyslně rozhodl v jeho prospěch a konstatoval, že odmítnutím registrace politické strany porušily vnitrostátní orgány právo stěžovatele na svobodu sdružování ve smyslu čl. 11 Úmluvy.³³

Co se týče zániku politické strany nebo politického hnutí, rozlišujeme dobrovolné a nedobrovolné zrušení. V druhém případě se jedná o rozhodnutí soudu o jejich rozpuštění pro rozpor s demokratickými principy stanovených v § 1-5 zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích. Před podáním žaloby na rozpuštění může být činnost strany pozastavena. Pokud dojde ve stanovené lhůtě k odstranění stavu, kvůli kterému byla činnost strany pozastavena, může se strana domáhat znovuobnovení činnosti žalobou ve správním soudnictví. Zákon

³² Usnesení Ústavního soudu ze dne ze dne 6. 11. 2002, sp. zn. IV.ÚS 349/02.

³³ Věc Linkov proti České republice, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, 7. 12. 2006 č. stížnosti 10504/03.

však politickým stranám přiznává i ochranu před pozastavením jejich činnosti nebo jejich rozpuštěním, a to v době vyhlášení voleb (viz § 15 odst. 2 zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích). Výjimkou z této ochranné doby je jednání strany v rozporu s § 4, který je pro demokratické zřízení klíčový. V těchto řízeních je pak příslušný Nejvyšší správní soud, který rozhoduje jedno instančně bez možnosti odvolání. Strana se však může obrátit na Ústavní soud viz čl. 87 odst. 1) písm. j Ústavy.

Jak již bylo zmíněno výše, politické strany hnutí stojí na pomezí soukromého a veřejného práva. Tento fakt dokládá i ustanovení § 16a zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích, který přiznává pravomoc posuzovat soulad rozhodnutí politické strany se zákonem a stanovami civilním soudům na návrh jejího člena.

Rozdělení věcné příslušnosti ve věcech politických stran se může zdát poněkud nesystémové, zvláště pokud obsahově porovnáme řízení o rozpuštění politické strany, které se děje před Nejvyšším správním soudem a řízení o odmítnutí registrace politické strany pro rozpor se zákonem, které se odehrává před Městským soudem v Praze. Nadto ještě do života politických stran a hnutí mohou vstupovat soudy civilní za ovšem poměrně vágně a nedostatečně vymezených podmínek, což ostatně uvedl i Ústavní soud v nálezu II.ÚS 1969/10 ze dne 27. 12. 2011.

4.2 Řízení před Ústavním soudem, obecná charakteristika

Řízení před Ústavním soudem je upraveno v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále ZÚS), a to konkrétně v jeho druhé části. Zahajuje se pouze k návrhu, který může podat aktivně legitimovaná osoba podle jednotlivých typů řízení. Řízení je zahájeno dnem doručení písemného

návrhu Ústavnímu soudu. Účastníkem řízení je navrhovatel a ty osoby, které ZÚS stanoví a vedlejšími účastníky jsou pak ti, kterým ZÚS toto postavení přiznává a oni se tohoto postavení nevzdali. V řízení disponují stejnými právy a mají stejné povinnosti jako jeho účastníci. V řízení před Ústavním soudem platí zásada povinného zastoupení tzv. advokátní přímus, což znamená, že fyzické a právnické osoby jako účastníci nebo jako vedlejší účastníci řízení před Ústavním soudem musí být zastoupeny advokátem, a to v rozsahu, který stanovují zvláštní předpisy. Co se týče povinného zastoupení v případě, kdy je účastníkem nebo vedlejším účastníkem v řízení před Ústavním soudem advokát, nemusí být zastoupen jiným advokátem.³⁴

V samotném návrhu musí být pravdivě vylíčeny rozhodující skutečnosti, označeny důkazy, kterých se navrhovatel dovolává a musí z něj být patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Dále pak návrh musí případně splňovat další náležitosti, které ZÚS ukládá pro jednotlivé druhy řízení v příslušných oddílech. Mezi nepřípustná podání patří ta, o kterých Ústavní soud nálezem rozhodl, případně o dané věci již jedná a dále pak návrhy spadající pod § 66, § 75 a § 122 ZÚS.

ZÚS poskytuje možnost vyloučit soudce³⁵ z projednávané věci v několika případech uvedených v § 36 ZÚS. Odůvodnění podjatosti považuji za nutná vzhledem k omezenému počtu ústavních soudců a u některých nepopulárních rozhodnutí by mohlo dojít k tomu, že by o něm nechtěl některý ze soudců rozhodovat. Také z pohledu navrhovatele či jiného účastníka řízení by toto odmítnutí mohlo být čistě účelové.

³⁴ Stanovisko Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. Pl.ÚS-st. 42/15.

³⁵ Potažmo lze vyloučit z projednávané věci i asistenta soudce, zapisovatele, znalce nebo tlumočníka, na které se použijí přiměřeně ustanovení ZÚS platná pro vyloučení ústavního soudce.

V ZÚS je upravena i naléhavost věci, o které má Ústavní soud rozhodovat. Ústavní soud se v souladu s § 39 ZÚS nemusí řídit pořadím, v němž mu návrhy došly a některý návrh smí prioritně projednat dříve. Aby k tomu došlo musí se však usnést, že věc, které se podaný návrh týká je naléhavá. Takové usnesení se nedotkne §71d odst. 1 ZÚS, který obsahuje možnost účastníka požádat Ústavní soud o projednání návrhu mimo pořadí a bez zbytečného odkladu. § 97 odst. 3 ZÚS říká, že ústavní žalobu na prezidenta projedná Ústavní soud přednostně před ostatními návrhy a § 113 ZÚS upravuje lhůtu pro ústní jednání o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení komor, která činí pět dní ode dne, kdy byl Ústavnímu soudu doručen. Literatura však upozorňuje na problém se samotným termínem „naléhavost věci“, který není možné jednoznačně definovat a je považován za pojem vágní. Je důležité, aby Ústavní soud projednával návrhy tak, aby nedocházelo k diskriminaci a z toho důvodu je naléhavost nutno posuzovat nejen podle věci samé ale i podle jiných případů, které má Ústavní soud projednat. Příkladem je neuznaný naléhavý důvod v případě odvrácení újmy v restitučních věcech, které Ústavní soud shledal jako obecný znak případů spojených s restitucemi. Naléhavost naopak spatřoval v blížících se senátních volbách.³⁶ Podle Filipa (2011) k naléhavosti projednání podle § 39 dochází zcela výjimečně, a právě proto není neurčitý pojem dostatečně objasněn prostřednictvím judikatury.³⁷

³⁶ Filip, J. § 39 [Naléhavost věci]. In: Filip, J., Holländer, P., Šimíček, V. *Zákon o Ústavním soudu. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2007, s. 188.

³⁷ Filip, J. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva.* Brno: Václav Klemm, 2011, s. 297.

Naléhavost věci je pojmem, se kterým pracuje pouze ZÚS. V občanském soudním řádu či trestním řádu na ustanovení, které by umožňovalo soudci určit naléhavost některého z případů, a tudíž zajistit jeho dřívější projednání potažmo rozhodnutí, nenarazíme. Naléhavost věci je v případě obecných soudů vyjádřena lhůtami přímo v zákoně, kdy civilní soudy mají specifickou lhůtu například u řízení o žalobě z rušení držby.³⁸ Příkladem naléhavosti rozhodnutí v trestním řádu je rozhodnutí o vazbě, které musí být obviněnému oznámeno do 24 hodin od jeho dodání na místo výslechu.³⁹

V řízení před Ústavním soudem je důležitá role soudce zpravodaje, který mimo ústní jednání posuzuje, zda neexistují důvody pro odmítnutí návrhu podle § 43 odst. 1 a 2 ZÚS a má za úkol připravit návrh k projednání věci i v případě, kdy došlo k naplnění podmínek pro odmítnutí návrhu obsažených v § 43 odst. 2 ZÚS. Soudce zpravodaj má také za úkol mimo ústní jednání činit potřebné procesní úkony, mezi které patří například zajišťování shromáždění listinných důkazů či provedení výslechu svědků. Za určitých podmínek toto může soudce zpravodaj činit i prostřednictvím jiného soudu. Soudce zpravodaj je také z procesního hlediska povinen zajistit, aby návrh byl neprodleně doručen ostatním účastníkům a případně i vedlejším účastníkům spolu s výzvou, aby se k návrhu v dané lhůtě vyjádřili.⁴⁰

Ústní jednání soud nařídí vždy, stanoví-li tak ZÚS a případně tehdy, provádí-li Ústavní soud dokazování. Ústní jednání je před Ústavním soudem veřejné, ale účast veřejnosti může být omezena nebo zcela

³⁸ § 177 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 69 odst. 6 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ § 42 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

vyloučena, pokud to vyžadují důležité zájmy státu, účastníků řízení či mravnost. Ústavní soud má pak možnost i na jednání s vyloučením veřejnosti povolit přítomnost jednotlivým osobám z důležitých důvodů, tyto osoby však musí být poučeny o povinnosti zachovat mlčenlivost o skutečnostech, které zákon demonstrativně uvádí. Ústavní soud také může odeprít možnost přítomnosti lidem, kteří by mohli jednání rušit případně nezletilým osobám, a to ze stejného důvodu. Co se týče předvolání k ústnímu jednání, musí být podle zákona doručeno s takovým předstihem, aby předvolané osoby měly dostatek času k přípravě na jednání. Tato lhůta je zákonem stanovena zpravidla na pět dní. Samotné ústní jednání je řízeno předsedajícím, který nejprve udělí slovo soudci zpravodaji, který soudu sdělí obsah projednávaného návrhu na zahájení řízení a také též výsledky dosavadního řízení před Ústavním soudem. Toto sdělení soudce zpravodaje však nesmí obsahovat názor, jak by mělo být o návrhu rozhodnuto.⁴¹

Dokazování podle ZÚS je podobné dokazování v rámci občanského soudního řízení. V rámci něj není Ústavní soud vázán pouze důkazy, které byly navrženy účastníky řízení.⁴²

Ústavní soud rozhoduje ve věci samé nálezem a v ostatních věcech usnesením. Nálezy musí být odůvodněny a musí obsahovat poučení, jehož obsahem je skutečnost, že proti rozhodnutí Ústavního soudu není možné se odvolat. Nález se vyhlašuje veřejně jménem republiky. Některé nálezy Ústavního soudu se vyhlašují přímo ve Sbírce zákonů České republiky (dále jen „sbírka“). Nálezy, které se vyhlašují ve sbírce jsou ty, ve

⁴¹ § 44 až 46 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Filip, J. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Václav Klemm, 2011, s. 297-298.

kterých Ústavní soud rozhodl buď o návrhu na zrušení zákona, případně jiného právního předpisu anebo jejich jednotlivých ustanovení⁴³, o ústavní žalobě proti prezidentu republiky⁴⁴ dále pak o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu, dále o návrhu na posouzení souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem⁴⁵. Ve sbírce také musí být rozhodnutí o opravném prostředku proti rozhodnutí prezidenta republiky, že nevyhlásí referendum o přistoupení České republiky k Evropské unii či o tom, zda postup při provádění tohoto referenda je v souladu s ústavním zákonem o referendu o přistoupení České republiky k Evropské unii a se zákonem, který byl vydán k jeho provedení. Také může sám Ústavní soud rozhodnout o zveřejnění ve sbírce takového právního názoru vysloveného v nálezu, který má všeobecný význam a právnické i fyzické osoby mají tedy možnost se s ním seznámit.

4.3 Obecná ústavní stížnost

Ústavní stížnost je prostředkem, který byl zaveden již v zákoně o Říšském soudu v devatenáctém století. Sloužila k ochraně ústavně zaručených politických práv občanů v momentě, kdy byla záležitost již rozhodnuta zákonnou cestou. Takovou funkci má ústavní stížnost do dnešní doby a je zakotvena jak v Ústavě České republiky v čl. 87 odst. 1 písm. c),

⁴³ Jedná se o zákony nebo jejich ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem či jiné právní předpisy nebo jejich ustanovení, pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem.

⁴⁴ Jedná se o již zmiňovanou Ústavní žalobu Senátu.

⁴⁵ V tomto případě pak Ústavní soud rozhoduje před ratifikací a mezinárodní smlouva do doby jeho rozhodnutí nemůže být ratifikována.

d) a j), tak v ZÚS v druhé části oddílu třetím v § 72 an. Jedná se o spojení výše zmíněných, ústavně zakotvených kompetencí Ústavního soudu. Zvláštnosti tohoto typu řízení se týkají navrhovatelů, účastníků, lhůt k podání, podmínek, pro které je návrh nepřípustný, samotného průběhu řízení, možnosti předběžných opatření a následků nálezů⁴⁶.

Ústavní stížnost smí podat fyzická i právnická osoba podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, pokud se domnívá, že rozhodnutím nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci bylo porušeno její základní právo nebo svoboda, která je zaručena ústavním pořádkem. Taková stížnost je označována jako stížnost obecná. Ústavní stížnost smí podat i zastupitelstvo obce nebo územního samosprávného celku podle čl. 87 odst. 1 písm. c). Tato stížnost se označuje jako stížnost komunální. Řízení o obecné ústavní stížnosti je nejčastějším druhem řízení před Ústavním soudem.⁴⁷

Problematice okruhu oprávněných osob k podání ústavní stížnosti podle § 72 ZÚS se Ústavní soud zabýval mimo jiné ve svém nálezu ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98, který se týkal svobodné soutěže politických stran, respektive ústavnosti tříprocentní klauzule pro finanční podpory od státu. Jednalo se o situaci, kdy musel soud rozhodnout, zda do okruhu oprávněných subjektů spadá i politická strana, jakožto osoba právnická.

Co se týče chráněných práv a svobod můžeme z logiky věci dovodit, že okruh ústavně chráněných práv a svobod se u právnických osob bude lišit oproti osobám fyzickým. V tomto případě hraje důležitou roli judikatura Ústavního soudu. V rámci rozhodovací praxe již Ústavní soud uznal právnickým osobám například právo na spravedlivý proces,

⁴⁶ Filip, J. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Václav Klemm, 2011, s. 306.

⁴⁷ Sládeček, V. *Čl. 87 [Pravomoc a působnost]*, s. 956.

rovnost stran v řízení, vlastnické právo nebo právo na příznivé životní prostředí. Naopak v usnesení týkajícím se nedotknutelnosti obydlí neshledal právník osobu jako aktivně legitimní, neboť nositelem tohoto práva je dle usnesení pouze fyzická osoba.⁴⁸⁴⁹

Obecná ústavní stížnost může tedy směřovat proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánu veřejné moci do chráněných práv. V případě pravomocného rozhodnutí musí jít již o rozhodnutí, proti kterému však již nelze podat mimořádný opravný prostředek. Musí tedy dojít k vyčerpání všech dostupných procesních prostředků. Za jiný zásah veřejné moci je považován akt, který nenaplnuje definici rozhodnutí. Jedná se o faktický akt veřejné moci. Typickým příkladem by mohlo být předvedení, použití zbraně nebo jiné služební zákroky úředních osob. Konkrétněji tento pojem vymezuje právě Ústavní soud ve své judikatuře.⁵⁰

Lhůta pro podání ústavní stížnosti je dva měsíce od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon stěžovateli pro obranu svých práv poskytuje, případně od momentu, kdy se stěžovatel o zásahu dozvěděl. Od takového zásahu však nesmí uplynout déle než jeden rok. Prominutí zmeškání lhůty není možné. Zpravidla ústavní stížnost nedisponuje odkladným účinkem, Ústavní soud jí jej ale může přiznat, popřípadě vydat předběžné opatření.⁵¹

Důležité je zmínit, že § 74 ZÚS umožňuje spolu s ústavní stížností podat i návrh na zrušení právního předpisu, který podle stěžovatele

⁴⁸ Sládeček, V. *Čl. 87 [Pravomoc a působnost]*, s. 956.

⁴⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 3. 1999, sp. zn. IV. ÚS 528/98.

⁵⁰ Sládeček, V. *Čl. 87 [Pravomoc a působnost]*, s. 958.

⁵¹ Rychetský, P., Langášek, T., Herc, T., Mlsna, P. a kol. *Ústava České republiky: Komentář [Systém ASPI]*. Wolters Kluwer. Dostupné v Systému ASPI.

zasahuje do jeho ústavou chráněných práv. Napadený právní předpis je pak posuzován na základě toho, zda je v rozporu s ústavním zákonem, případně se zákonem.⁵²

4.4 Ústavní stížnost (návrh) politické strany

V případě řízení ve věcech politických stran je na úvod třeba zmínit, že ačkoliv spadá pod ústavní stížnosti, není tak v Ústavě pojmenována. Zatímco stížnosti podle čl. 87 odst. 1 písm. c) a d) se výslovně ústavními stížnostmi nazývají, písmeno j) říká pouze, že Ústavní soud rozhoduje o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony. Literatura uvádí, že absence tohoto pojmenování vyplývá z odlišností zmiňovaného procesního prostředku, který má za cíl chránit základní práva a svobody na principu subsidiarity⁵³ a zároveň reflektovat do zákona privilegované postavení politických stran a hnutí v právním řádu České republiky⁵⁴.

Úprava řízení ve věci politických stran v zásadě vychází z obecné úpravy řízení o ústavní stížnosti, zároveň je však charakteristická některými zvláštnostmi. Mezi tyto odlišnosti patří to, že na rozdíl od tradiční ústavní stížnosti je aktivně legitimovaným subjektem politická strana (hnutí), která požívá privilegovaného postavení. Aktivně legitimovaná naopak nemůže být koalice politických stran. Důvodem je to, že koalice politických stran je účelové spojení dvou a více politických stran za

⁵² § 74 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Míňeno v okamžiku, kdy jsou již jiné možnosti právní ochrany vyčerpány.

⁵⁴ Filip, J. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. Brno: Václav Klemm, 2011, s. 313

účelem kandidatury ve volbách a nemá tedy právní subjektivitu. Vzhledem k tomu tedy není možné vydat rozhodnutí o jejím rozpuštění, pozastavení činnosti nebo jakékoliv jiné potencionálně napadnutelné pravomocné rozhodnutí.⁵⁵

Ústavní stížnost politické strany je označována jako návrh. Vzhledem k jejím specifikum, potažmo skutečnosti, že aktivní legitimací disponuje pouze politická strana, se jedná o ústavní stížnost, která je Ústavním soudem řešena jen výjimečně. Doposud se jí Ústavní soud zabýval pouze čtyřikrát.⁵⁶

Jak již bylo výše řečeno, prostřednictvím návrhu smí politická strana napadnout rozhodnutí o jejím rozpuštění nebo jiné rozhodnutí. Oproti obecné stížnosti tedy není možné namítat jiný zásah veřejné moci. Dále pak rozhodnutí, které je možné u Ústavního soudu napadnout, nemusí být v rozporu „pouze“ s ústavním pořádkem ale může se jednat o rozhodnutí které je v rozporu s běžným zákonem. V tomto případě tedy Ústavní soud nepřezkoumává pouze ústavnost daného rozhodnutí ale i jeho zákonnost.

Lhůta pro podání návrhu je zkrácena na 30 dnů a počíná standardně dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který je politické straně poskytnut na základě zákona a pokud zákon takový prostředek neposkytuje, začíná lhůta dnem, kdy nabylo právní moci napadané rozhodnutí.⁵⁷

⁵⁵ Rychetský, P., Langášek, T., Herc, T., Mlsna, P. a kol. *Ústava České republiky: Komentář*.

⁵⁶ Ústavní soud. NALUS: Vyhledávání Ústavního soudu České republiky <https://nalus.usoud.cz/Search/Results.aspx>

⁵⁷ § 73 odst. 2 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Ačkoliv má politická strana možnost podat jak obecnou ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy, tak návrh podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy, není možné, aby si vybírala dle libovůle. Návrh podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy je speciálním návrhem ve vztahu k obecné stížnosti, pokud tedy politická strana utrpí zásah, který spadá pod tento článek ústavy, musí postupovat podle předmětného ustanovení a není možné návrh například pro zmeškání lhůty podat jako obecnou ústavní stížnost.⁵⁸

Vzhledem k absenci možnosti napadnout jiný zásah veřejné moci, ZÚS v § 80 odst. 1 výslovně vylučuje možnost nařízení předběžného opatření, neboť ta mohou být Ústavním soudem uložena pouze vůči ústavním stížnostem podaným proti jiným zásahům orgánů veřejné moci, než je rozhodnutí. Na druhou stranu však návrh politické strany týkající se jejího rozpuštění nebo pozastavení činnosti má účinek odkladný.

V tomto momentě je odkladný účinek zásadní, protože pokud by došlo k rozpuštění politické strany na základně rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a Ústavní soud by dospěl k tomu, že takové rozpuštění bylo nedůvodné, bylo by s takovou situací vzhledem k způsobu zániku (a následného vzniku) mnoho procesních úkonů a takovéto procesy by byly jistě nežádoucí. Samozřejmě by takováto praxe byla i nevhodná vzhledem ke klíčové pozici politických stran v politickém systému. Lze tedy říct, že politické strany a hnutí požívají v tomto směru privilegovaného postavení vůči těm, kteří podávají ústavní stížnost z jiného postavení.

⁵⁸ Rychetský, P., Langášek, T., Herc, T., Mlsna, P. a kol. *Ústava České republiky: Komentář*.

Stejně jako u obecné ústavní stížnosti je možné k návrhu politické strany připojit akcesorický návrh podle § 74 ZÚS na zrušení právního předpisu nebo jeho části.⁵⁹

⁵⁹ Rychetský, P., Langášek, T., Herc, T., Mlsna, P. a kol. *Ústava České republiky: Komentář*.

5 Judikatura

V této části diplomové práce budou analyzovány nálezy Ústavního soudu, na kterých je možné vidět privilegované postavení politických stran případně nálezy, které reflektují postavení politických stran a politických hnutí před Ústavním soudem.

Vzhledem k tomu, že návrh podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy je specializovaným návrhem politické strany, má strana možnost podat i stížnost obecnou podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy. V praxi tedy můžeme narazit na to, že ačkoliv politická strana je navrhovatelem ústavních stížností v mnoha případech⁶⁰, podle § 73 ZÚS však byly před Ústavním soudem řešeny pouze čtyři případy – nadto všechny čtyři byly z různých důvodů odmítnuty.

5.1 Řízení o návrhu podle § 73 ZÚS

Poprvé se Ústavní soud zabýval návrhem politické strany podle § 73 ZÚS v roce 2010. Jednalo se o návrh na zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu, kterým byla rozpuštěna Dělnická strana. Hned v úvodu usnesení Ústavní soud konstatuje, že se jedná o návrh podle § 73 ZÚS ale politická strana podala obecnou ústavní stížnost podle § 72.⁶¹

Na tomto příkladě je možné sledovat, že ačkoliv formálně politická strana označila návrh jako návrh § 72 ZÚS, Ústavní soud na návrh pohlížel od počátku kvůli jeho obsahu jako na podání podle § 73 ZÚS. Nadto v tomto případě nemusel ani přezkoumávat, zda se jedná o jiné

⁶⁰ Viz NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky.

⁶¹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10.

rozhodnutí týkající se činnosti politické strany důvodem podání stížnosti totiž bylo rozpuštění politické strany, které je jako důvod pro podání návrhu explicitně uveden v čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy. Můžeme tedy říct, že Ústavní soud v tomto případě shledal předmětný článek Ústavy jako specializovaný a z toho důvodu jej upřednostnil oproti obecné stížnosti.

Dělnická strana u Ústavního soudu napadala argumentaci NSS pro její zrušení a celý postup soudu označila za „středověký čarodějnický proces“, nicméně Ústavní soud ve výsledku dospěl k tomu, že argumentace NSS byla správná, vyčerpávající a role nestranného soudu byla naplněna. Z toho důvodu se návrh Dělnické strany rozhodl odmítnout jako zjevně neopodstatněný.⁶²

Další usnesení ohledně návrhu politické strany bylo Ústavním soudem vydáno v roce 2015 a vztahovalo se taktéž k rozsudku NSS, nicméně tentokrát ve věci pozastavení činnosti politického hnutí SONOB – sdružení nájemníků a ostatního bydlení. I v tomto případě byl návrh doručen jako obecná ústavní stížnost. Dříve, než se začal Ústavní soud věnovat meritu věci konstatoval, že ačkoliv bylo podání učiněno jako obecná stížnost, spadá pod speciální ustanovení Ústavy a ZÚS a je nutné na něj tak pohlížet.⁶³

V tomto případě však bylo podání učiněno po třicetidenní lhůtě a Ústavní soud návrh odmítl, protože byl podán po lhůtě stanovené zákonem. Třicetidenní lhůta uplynula dne 20. 3. 2015 a návrh byl podán k poštovní přepravě až 17. 4. 2015.⁶⁴

Návrh podle § 73 ZÚS je vyjádřením privilegovanosti politických stran a nese s sebou řadu výhod, jak již bylo zmíněno výše. Zároveň však

⁶² Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10.

⁶³ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 9. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 12/15, bod 3-6.

⁶⁴ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 9. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 12/15, bod 8-10.

disponuje touto nevýhodou, kdy lhůta pro podání návrhu je zkrácena na 30 dní oproti 60 dnům u obecné stížnosti. Ve svém rozhodování se Ústavní soud konstantně drží toho, že politická strana nemá na výběr mezi tím, zda podá obecnou stížnost nebo návrh podle § 73. Ve výsledku tedy může dojít k situacím, které vedou k odmítnutí návrhu. V těchto výše zmíněných případech bylo poměrně zřetelné, že se jedná o návrh podle § 73 protože šlo rozpuštění případně pozastavení činnosti politické strany a hnutí. Problém však může nastat, kdy není tolik jednoznačné, zda se jedná o „jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany“ a pokud strana v napadaném rozhodnutí nespatřuje rozhodnutí týkající se činnosti strany, může promeškat zákonnou lhůtu podání. Nedomnívám se však, že je vhodné do zákona přidávat definice „jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany“ a přeci jen ponechat výklad tohoto pojmu Ústavního soudu. Vzhledem k tomu, že návrhy podle § 73 nejsou tolik četné, ustálení judikatury ohledně tohoto pojmu je ještě otázkou několika let.

Problematiku předmětného pojmu však Ústavní soud řešil již v návrhu podle § 73 ZÚS, který se týkal vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny ze dne 28. 12. 2020. Návrh podala politická strana Spojení demokraté – Sdružení nezávislých a dožadovala se zrušení rozhodnutí ohledně vyhlášení voleb, které prezident učinil 10 měsíců před jejich konáním. V důsledku tedy politickým stranám plynou povinnosti spojené s volební kampaní jako je zřízení volebního účtu, započítávání výdajů jako výdajů na volební kampaň nebo vedení volebního účetnictví již od momentu vyhlášení voleb. Právě v tom navrhovatelka spatřovala „jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany“.⁶⁵

⁶⁵ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 4/21, bod 1-3.

V tomto případě se Ústavní soud zabýval zejména tím, zda rozhodnutí o vyhlášení voleb je jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany. Vzhledem k výše zmíněnému problému s jeho definicí a tomu, že se k problematice jiného rozhodnutí Ústavní soud ještě nevyjadřoval, hledal oporu v odborné literatuře. V rámci odborné literatury panuje nad daným pojmem několik názorů. Tím prvním je, že pod článek 87 odst. 1 písm. j) spadají pouze rozhodnutí o rozpuštění nebo pozastavení činnosti politické strany a lze sem podřadit pouze návrh proti rozhodnutí, které se přímo týká samé podstaty politické soutěže⁶⁶. Druhým názorem je pak to, že sem spadají i rozhodnutí patřící do obdobné kategorie, povahy, významu či důsledků, která se přímo dotýkají existence politické strany a způsobilosti jednat a mají vztah k údajům evidovaným v rejstříku.⁶⁷ Nejširší pohled na předmětné ustanovení má pak podle Ústavního soudu Jan Filip, který pod pojem jiné rozhodnutí řadí "jakékoli autoritativní rozhodnutí orgánu veřejné moci, které se týká činnosti politické strany spojené s jejím privilegovaným postavením v účasti na politickém životě ... a představuje zásah ... i do její činnosti, která je chráněna i na úrovni obyčejného zákona (např. § 10 ž 11 ShrZ)".⁶⁸⁶⁹

Ústavní soud ve se svém usnesení snažil nalézt společné „styčné body“ výkladu předmětného pojmu. Konstatoval, že průnikem je skutečnost, že se rozhodnutí musí týkat přímo samé podstaty politické soutěže a zároveň se musí jednat o rozhodnutí. Napadené rozhodnutí prezidenta

⁶⁶ Wagnerová, E.; Dostál, M.; Langášek, T.; Pospíšil, I. *Zákon o ústavním soudu*. Komentář. Wolters Kluwer, a. s., 2007, § 73, s. 362.

⁶⁷ Rychetský, P.; Langášek, T.; Herc, T.; Mlsna, P. a kol. *Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky*. Komentář. Wolters Kluwer, a. s., 2015, čl. 87 Ústavy.

⁶⁸ Filip, J.; Holländer, P.; Šimíček, V. *Zákon o Ústavním soudu*. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, § 73, body 18. - 20.

⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 4/21, bod 16.

republiky již bylo obsahem usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 2/21, kde Ústavní soud shledal předmětné rozhodnutí není právním předpisem ani soudně nepřezkoumatelným aktem sui generis. Dále pak odkázal na náleze ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 11/17 s tím, že rozhodnutí prezidenta o vyhlášení voleb představuje rozhodnutí, které se přímo týká samotného smyslu existence a účelu politické strany.⁷⁰

Po posouzení všech okolností shledal Ústavní soud přípustný podle § 73 ZÚS. Nicméně ve výsledku návrh odmítl jako zjevně neopodstatněný, neboť dospěl k tomu, že samotné vyhlášení voleb neporušuje základní ústavněprávní principy. Případným okamžikem, kdy by mohl být návrh přípustný by byl moment, kdy by došlo k uložení sankce za porušení některé z povinností, které jsou spojené se zahájením volební kampaně.⁷¹

V tomto usnesení se tedy Ústavní soud poprvé věnoval pojmu „jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany“ a přiklonil se k širšímu výkladu tohoto pojmu. Domnívám se, že tento přístup je nejvhodnější, neboť z logiky věci specializovaná stížnost (návrh) je projevem privilegovanosti politických stran, a tudíž výklad neurčitých pojmů by měl být spíše ku prospěchu politických stran, nikoliv k tíži.

Zatím poslední usnesení Ústavního soudu týkající se řízení o návrhu politické strany dle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy bylo vydáno 7. 6. 2022 a týkalo se rozsudku NSS ve věci pozastavení činnosti Moravské a Slezské pirátské strany. Její činnost byla pozastavena na základě zákonného důvodu, neboť politická strana opakovaně nepředložila příslušnému

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 4/21, bod 18.

⁷¹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 4/21, bod 21, 30 a 33-34.

orgánu výroční finanční zprávy za roky 2018, 2019 a 2020. Politická strana sice podala návrh k Ústavnímu soudu, ale návrhu chyběla věcná argumentace a stěžovatelce chybělo taktéž právní zastoupení. Strana na výzvy k nápravě nereagovala a uvedené nedostatky nebyly odstraněny.⁷²

Ačkoliv Ústavní soud obdržel prostřednictvím e-mailu podání, které naznačovalo souvislost mezi pozastavením činnosti strany a spiknutím nacistů, komunistů, antisemitů a pedofilů, právní zastoupení i požadovaná argumentace nadále chyběla. Právě proto Ústavní soud návrh odmítl.⁷³

Tento poslední případ je spíše kuriozitou. Netradiční vyjma obsahu podání však je, že navrhovatelka požádala o komunikaci prostřednictvím e-mailu, čemuž Ústavní soud vyhověl a výzvu k odstranění vad skutečně e-mailem odeslal.

Jak již bylo zmíněno výše, Ústavní soud v řízení podle § 73 ZÚS ve spojení s čl. 87 odst. 1 písm. j) postupoval prozatím pouze čtyřikrát. Všechny případy však skončily odmítnutím. Ve dvou případech byly návrhy podány jako obecné ústavní stížnosti podle § 72 a jednou jako blanketní ústavní stížnost. Zároveň se v jednom případě ústavní soud podrobněji věnoval neurčitému pojmu „jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany“ a poskytl nám první judikát obsahující jeho výklad v souvislosti s řízením podle § 73 ZÚS.

5.2 Politické strany v řízení podle § 72 ZÚS

V případech, kdy politická strana namítá, že bylo do jejích ústavně zaručených základních práv a svobod zasaženo rozhodnutím nebo jiným

⁷² Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 12/22, bod 1-2.

⁷³ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 12/22 bod 3-4.

zásahem veřejné moci, má možnost obrátit se na Ústavní soud prostřednictvím obecné ústavní stížnosti podle § 72 ZÚS ve spojení s čl. 87 odst. 1 písm. d). Návrh podle § 73 ZÚS je ve vztahu k obecné ústavní stížnosti speciální úpravou, tudíž pokud politická strana namítá zásah, který není možné kvalifikovat v rámci předmětného ustanovení, má možnost svá práva bránit právě prostřednictvím obecné ústavní stížnosti – stejně jako právnické osoby od politické strany odlišné.

5.2.1 Klauzule pro finanční podpory

Problematika financování politických stran je předmětem hned několika judikátů Ústavního soudu. Finanční příspěvky jsou pro politické strany existenční otázkou, neboť nejsou jako odlišné právnické osoby zakládány za účelem podnikání. Zároveň jsou nepochybně jedním ze znaků privilegovanosti politických stran. Ústavní soud se v roce 1999 zabýval stížností politické strany Demokratická unie, jejímž obsahem bylo rozhodnutí o nevyplacení příspěvku politické straně z důvodu nepřekonání povinné klauzule pro výplatu tohoto příspěvku a s tím spojený návrh na zrušení předmětného ustanovení zákona o volbách do Parlamentu České republiky. Podle v té době platného zákona musela politická strana získat alespoň tři procenta hlasů, aby měla nárok na výplatu příspěvku na úhradu volebních nákladů.⁷⁴

Demokratická unie spatřovala neoprávněný zásah v tom, že ministerstvo financí svým rozhodnutím zasáhlo do svobodné soutěže politických sil v demokratické společnosti. Za předpokladu, že je každý platný hlas dotován částkou 90 Kč pro příslušnou politickou stranu, pak jakékoliv další

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98.

podmínky pro vyplacení dané částky ve výsledku znamenají zásah do svobodné soutěže politických sil. Další taková podmínka totiž vytváří nerovné podmínky pro působení politických stran a tato nerovnost je ještě znásobena povinností kandidujících subjektů složit kauci 1,6 milionu Kč. Pokud pak politická strana nedostane příspěvek na volební náklady a ani předmětnou kauci, jedná se o ekonomickou diskriminaci nově vznikajících stran oproti stranám etablovaným. Demokratická unie namítala i to, že z pohledu voliče si hlasy nejsou rovny, neboť hlas pro stranu, která získala více než 3 % má hodnotu 90 Kč a ostatní jiné nikoliv.⁷⁵

Ústavní stížnost byla podána řádně a včas a vzhledem k tomu, že pokud Ústavní soud rozhoduje o zrušení právního předpisu, stává se účastníkem řízení i ten, kdo napadený předpis vydal, obrátil se na Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky s žádostí o vyjádření. Obsahem tohoto vyjádření bylo namítání aktivní legitimace politické strany k podání obecné ústavní stížnosti. Předseda Poslanecké sněmovny restriktivním výkladem dospěl k tomu, že může politická strana podat svůj návrh Ústavnímu soudu pouze v případech, kdy dojde k jejímu rozpuštění či k jinému rozhodnutí orgánu veřejné moci, které se dotýká její činnosti – tedy pouze podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy a § 73 ZÚS.⁷⁶

Ústavní soud se zabýval i námitkou nedostatku aktivní legitimace politické strany podat ústavní stížnost podle § 72 ZÚS a po zvážení dospěl k závěru, že Poslanecká sněmovna vyšla z chybného výkladu zákona a její argumentace je neopodstatněná. Podle ZÚS je totiž oprávněna podat ústavní stížnost podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy jak fyzická osoba, tak i osoba právnická a v případě politické strany není žádných pochyb, že se jedná o právnickou osobu, protože je subjektem práv a povinností

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98.

jako taková. Ústavní soud konstatoval, že okruh aktivně legitimovaných osob k podání ústavní stížnosti není § 73 ZÚS dotčen, ale pouze doplněn o speciální případy, kdy by došlo k rozpuštění politické strany či by bylo vydáno jiné rozhodnutí státní moci, které by se týkalo její činnosti.⁷⁷ Jednalo se tedy o nález, ve kterém Ústavní soud objasnil aktivní legitimaci politické strany jak k ústavní stížnosti, tak k návrhu.

Ústavní soud se zabýval překážkami svobody vstupu politických stran do politické soutěže a k samotné ústavnosti podmínky pro vyplacení příspěvku na volby a dospěl k tomu, že je třeba zvážit dva rozporné aspekty volební soutěže. Tím prvním aspektem je skutečnost, že všechny strany by měly mít rovné podmínky, což přispěje k svobodné volební soutěži a rovným šancím politických stran na zvolení. Zároveň tato rovnost zajistí, že obsazení volených orgánů bude odpovídat politické vůli občanů. Druhý aspekt však souvisí s tím, že by mohlo docházet k velké roztržitosti volených orgánů a v důsledku by se tyto orgány mohly stát nefunkčními, neboť by nebylo možné formovat politickou většinu. Oba tyto aspekty jsou zásadní a musí být v rovnováze. Obecně je ústavně konformní přijímat integrační stimuly v podobě pětiprocentní uzavírací klauzule do volených sborů, aby nedošlo k bezbřehému přemnožení politických stran v systému a bylo by umožněno přijímání rozhodnutí od rážejících politickou vůli voličů, zároveň se však nemůže jednat o takové stimuly, které významně omezí politickou soutěž. Z tohoto důvodu Ústavní soud stížnosti vyhověl a 3 % klauzuli pro finanční podporu politických stran zrušil.⁷⁸

Ve věci příspěvku na úhradu volebních nákladů existuje i recentní usnesení Ústavního soudu. Politické hnutí Změna shledávalo neústavní

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98.

⁷⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98.

podmínku zisku 1,5 % platných hlasů k výplatě příspěvku na úhradu volebních nákladů a argumentovalo výše zmíněným nálezem ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98. V tomto případě však Ústavní soud stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, neboť neshledal zásah do ústavně zaručených práv stěžovatele.⁷⁹

Obdobná ústavní stížnost pak byla podána SNK sdružení nezávislých. V roce 2005 Ústavní soud publikoval nález týkající se výše stálých příspěvků vyplácených za hlasy získané ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. SNK sdružení nezávislých (stěžovatel) podal stížnost proti jinému zásahu orgánu veřejné moci – přípisu ministerstva financí, na jehož základě odmítlo ministerstvo vyplatit stěžovateli stálý příspěvek za získané hlasy ve volbách do Poslanecké sněmovny. Stěžovatel se stejně jako v předchozí stížnosti domáhal práva zaručeného čl. 22 Listiny a čl. 5 Ústavy. Ministerstvo odmítlo stálý příspěvek vyplatit z toho důvodu, že na základě zákona tento příspěvek náleží pouze těm stranám, které ve volbách do Poslanecké sněmovny získaly alespoň 3 % platných hlasů. Stěžovatel se však domníval, a ve své argumentaci využil i nálezu sp. zn. Pl. ÚS 30/98, že je hranice pro výplatu stálého příspěvku 3 % diskriminační a taktéž je diskriminační fakt, že se příspěvek nevyplácí stranám, které uspěly ve volbách do Senátu, krajských zastupitelstev nebo zastupitelstev komunálních. Zároveň se stěžovatel domáhal zrušení předmětných ustanovení zákona o politických stranách. Ústavní soud však v tomto případě ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 10/03 zamítl požadavek na zrušení části daných ustanovení s tím, že nedospěl k protiústavnosti dané právní úpravy a v části ústavní stížnost odmítl pro podání stížnosti osobou zjevně neoprávněnou. Co se týče vyplácení

⁷⁹ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 3. 5. 2017, sp. zn. IV.ÚS 828/17.

příspěvku pouze stranám, co uspěly ve volbách do Poslanecké sněmovny shledal Ústavní soud tuto podmínku jako legitimní, neboť rozsah pravomocí a obecně funkce Poslanecké sněmovny je jiná, než je tomu v případě Senátu či zastupitelstev. Poslanecká sněmovna totiž má kreační pravomoc stran vlády a tu také odvolává. Zároveň oproti volbám do zastupitelstev mají volby do Poslanecké sněmovny celostátní význam.⁸⁰

Z rozhodnutí Ústavního soudu je patrné, že politické strany požívají ochrany i stran jejich financování. Není možné, aby stát prostřednictvím financování poškozoval určitou skupinu politických stran. Pokud se podíváme na podmínky, které platily v době vydání prvního nálezu Ústavního soudu, podmínka zisku 3 % hlasů ve volbách pro vyplacení příspěvku na volby je poměrně tvrdá a o to více pak vezmeme-li v úvahu to, že politické strany, které konkrétní hranici překročily, získávají nejen příspěvek na úhradu voleb, ale dostanou zpět i složenou kauci⁸¹, která pro malé strany de facto plní roli „pokuty“ za to, že nedosáhly z pohledu zákona relevantní podpory voličů. Strany, které tuto hranici překročily naopak ještě dostaly stálý příspěvek ve výši 3 miliony Kč, a to každou další i započatou desetinu procenta hlasů se tato částka navyšovala o 100 000 Kč ročně. Dále pak strany, které získají mandát v Parlamentu ČR, zastupitelstvech krajů nebo hl. m. Prahy získaly příspěvek na mandát. Spolu s těmito platbami pak souvisí i úhrady spojené s výkonem parlamentních funkcí a s činností parlamentního klubu. Z výše vyjmenovaných příspěvku je patrné, že v momentě, kdy se uplatňoval Ústavním

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.1. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 10/03.

⁸¹ Složená kauce se vracela pouze politickým stranám, jejichž zisk ve volbách činil 5 a více procent.

soudem zrušený předpis, byla v České republice nastavena velká disproportionálnita stran financování politických stran.⁸²

Příčina této disproportionálnosti je nasnadě, politické strany rozhodují o financování sebe sama, prostřednictvím změny právních předpisů v legislativním procesu, v čemž bychom mohli do jisté míry spatřovat porušení zásady *nemo iudex in causa sua*. Pokud tedy máme politické strany, které disponují většinou v zákonodárném sboru, je zcela pochopitelné, že budou podporovat právě financování velkých stran – sebe sama. V tomto okamžiku je tedy na místě se prostřednictvím stížnosti obrátit na Ústavní soud, který svým rozhodnutím může do jisté míry „pokřivenou“ volební soutěž opět narovnat.

Ústavní soud ve zmiňovaných nálezech zkoumal, jaká míra zásahu a případných omezení financování politických stran je legitimní, potažmo ústavní, pro zachování principu volné soutěže politických stran. Zásadní bylo zkoumat dva výše popsané aspekty pro posouzení ústavnosti integračních stimulů. Ve výsledku využil Ústavní soud svou roli negativního zákonodárce a část předpisu, kterou považoval za neústavní, zrušil.

Pokud se podíváme do současné úpravy financování politických stran z veřejných zdrojů, je vidět jistý vývoj. Kauce sice stále existují, ale jsou o poznání nižší a vrací se již v momentě kdy strana získá 1,5 % platných hlasů ve volbách. Zároveň se navýšil stálý příspěvek pro stranu a hnutí na 6 000 000 Kč již pro strany, které získaly v posledních volbách do Poslanecké sněmovny alespoň 3 % hlasů. Za každou další započatou desetinu procenta je to pak dalších 200 000 Kč. Pokud strana obdrží 5 % hlasů, příspěvek se nezvyšuje. Příspěvek na mandát se taktéž stále vyplácí a nově je v zákoně i příspěvek na podporu činnosti politického

⁸² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13.10.1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98.

institutu.⁸³ Lze tedy říct, že části zákona, které silně znevýhodňovaly malé strany byly vypuštěny, a dokonce byl do zákona zakomponován prvek limitace, což lze ve výsledku považovat za prvek vedoucí k znevýhodnění velkých stran. Pokud se však na systém financování podíváme jako na celek, zjistíme, že právní úprava je podstatně spravedlivější, než tomu bylo v minulosti.

5.2.2 Aktivní legitimace kandidáta za politickou stranu

Ústavní soud se ve své judikatuře taktéž věnoval aktivní legitimaci k podání ústavní stížnosti kandidáta, který ve volbách kandidoval za politickou stranu. Jedná se o usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2017. Česká pirátská strana spolu s Lukášem Černožským (stěžovatelé) u Ústavního soudu podali stížnost proti usnesení Krajského soudu v Ostravě o zamítnutí žaloby, kterou se Česká pirátská strana domáhala vydání rozhodnutí o povinnosti Magistrátu města Frýdek-Místek registrovat přihlášku stěžovatele Lukáše Černožského. Jako kandidáta v senátních volbách. Zároveň byl podán návrh na zrušení předmětného ustanovení, podle kterého musí být kandidát na senátora starší 40 let.⁸⁴

Ústavní soud se zabýval aktivní legitimací stěžovatelů a dospěl k závěru, že s odkazem na nález sp. zn. Pl. ÚS 30/98 je politická strana aktivně legitimovaná jak k podání návrhu podle § 73 ZÚS, tak podle § 72 ZÚS. V tomto případě se jedná o podání podle § 72 ZÚS, neboť předmětem stížnosti nebylo rozhodnutí o rozpuštění politické strany a ani o její

⁸³ § 20 an. zák. č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 34/16.

činnosti v užším smyslu nýbrž rozhodnutí týkající se registrace jejího kandidáta.⁸⁵

Ve věci aktivní legitimace druhého stěžovatele však Ústavní soud konstatoval, že podle § 72 odst. 1 písm. a) ZÚS je stížnost oprávněna podat fyzická nebo právnická osoba, jejíž základní právo nebo svoboda zaručené ústavním pořádkem bylo porušeno v řízení, jehož výsledkem bylo pravomocné rozhodnutí a daná osoba byla účastníkem tohoto řízení. V případně předmětné stížnosti však stěžovatel Lukáš Černožorský nebyl účastníkem napadaného řízení, a tudíž není aktivně legitimován k podání ústavní stížnosti. Pokud se kandidát rozhodl kandidovat za politickou stranu, „svěřil se do jejích rukou“ a s tím ponechal na politické straně aby „za něj“ jak podala přihlášku, tak aby se „za něj“ případně domáhala soudní ochrany. Ústavní soud tedy stížnost stěžovatele Černožorského odmítla jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným.⁸⁶

⁸⁵ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 34/16, bod 8-9.

⁸⁶ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 7. 3. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 34/16, bod 10-14-

6 Závěr

Politické strany hrály důležitou roli při vzniku a fungování demokratického politického systému. Za dobu jejich existence se jejich postavení v právním řádu silně institucionalizovalo a politické strany mají v právním řádu i ve společnosti zásadní postavení, které nás přivedlo na otázky řešené v této diplomové práci.

První otázka pokládaná v této práci zněla: Jak se politické strany odlišují od jiných právnických osob?

Ačkoliv v případě politických stran bezpochyby jde o právnické osoby, jak ostatně v jednom ze svých nálezů judikoval Ústavní soud, jedná se o právnické osoby se specifickým způsobem vzniku i zániku, který se řídí speciálním zákonem. Zároveň bylo řečeno, že postavení členů politické strany není možné majetkově vyjádřit, což lze naopak považovat za jeden z typických znaků právnických osob které vznikly podle občanskoprávních předpisu. Tito členové pak za politickou stranu taktéž neručí. Rozdíl můžeme spatřit i v samotném cíli právnické osoby, za jakým je založena. Právnické osoby klasického typu jsou především zakládány za účelem podnikání a zisku, zatímco politické strany svým jménem nesmí podnikat. Cílem politických stran je účast na politickém životě společnosti, což politické strany odlišuje i od neziskových právnických osob, náboženských spolků či jiných občanských sdružení. Politické strany se liší od veřejnoprávních korporací, musíme myslet na to, že ačkoliv vznikají specifickým způsobem, nejedná se o vznik působením veřejné moci.

Druhá pokládaná otázka byla: V jakých směrech politické strany a hnutí požívají privilegovaného postavení?

V této práci jsme dospěli k tomu, že prvek privilegovanosti je ukotven již v samotné Ústavě a Listině, které staví politické strany do pozice hlavního činitele při vzniku demokratického politického systému.

Privilegovanost jako taková se pak projevuje v podobě rozšířeného množství právních prostředků, které slouží k ochraně politických stran. Vedle obecné ústavní stížnosti podle § 72 ZÚS ve spojení s čl. 87 odst. 1 písm. d) jsou politické strany aktivně legitimovány i pro stížnost, potažmo návrh, podle § 73 ZÚS ve spojení s čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy. Výhodou tohoto speciálního prostředku ochrany je skutečnost, že v případě řízení podle § 73 ZÚS Ústavní soud nepřezkoumává pouze ústavnost, ale i zákonnost rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany.

Je však třeba upozornit na to, že politická strana si nemůže zvolit podle kterého ustanovení bude bránit svá práva. Řízení podle § 73 ZÚS je speciálním ve vztahu k § 72 ZÚS – tudíž pokud se politická strana obrací na Ústavní soud ve věci rozhodnutí, spadající pod § 73 ZÚS, musí jej využít, respektive dodržet zkrácenou lhůtu pro podání oproti obecné ústavní stížnosti. Vzhledem k tomu, politická strana nemůže prostřednictvím § 73 napadnout jiný zásah veřejné moci, jako je tomu u obecné stížnosti, ZÚS v § 80 odst. 1 výslovně vylučuje možnost nařízení předběžného opatření. To může být Ústavním soudem uloženo pouze u ústavních stížností podaných proti jiným zásahům orgánů veřejné moci, než je rozhodnutí – zpravidla služební úkony. Návrh politické strany ve věci jejího rozpuštění nebo pozastavení činnosti má automaticky odkladný účinek.

Důležité je zmínit, že ačkoliv politické strany disponují privilegiem v podobě možnosti uplatnění § 73 ZÚS, koalice politických stran pro řízení podle tohoto § nejsou aktivně legitimovány z důvodu nedostatku právní subjektivity.

Další znak privilegovanosti politických stran můžeme spatřovat v jejich financování. Na rozdíl od klasických právnických osob svým jménem podnikat nemohou, a tudíž jsou částečně závislé na přímém financování ze strany státu. Jako další znak privilegovanosti lze uvést výhody ve volebních zákonech. Typickým zástupcem takové výhody je například to, že do Poslanecké sněmovny smí kandidovat pouze registrované politické strany, v případě komunálních voleb takové strany nemusí zajišťovat určitý počet podpisů pro svoji kandidaturu.

Poslední otázka řešená v této práci zněla: Jaké prostředky slouží k ochraně politických stran a politických hnutí?

Částečnou odpověď na tuto otázku nalezneme již v odpovědi na otázku předchozí. Politická strana má rozšířenou možnost prostředků ochrany o ústavní stížnost (návrh) podle § 73 ZÚS, kde je právě politická strana a politické hnutí jediným možným stěžovatelem. Dalším prostředkem ochrany je pak ústavní stížnost podle § 72 ZÚS, kde je aktivně legitimována mimo jiné jakákoliv právnická osoba, kam opět můžeme zařadit i politickou stranu a politické hnutí. Prostředky ochrany politických stran jsou obzvláště intenzivní v oblasti soudní ochrany v souvislosti s jejich vznikem a zánikem.

Ve fázi vzniku politických stran ochranu poskytuje správní soudnictví, a ačkoliv přípravný výbor politické strany nemá právní subjektivitu, už od momentu jeho ustavení mu zákon svěřuje subjektivitu procesní. Je nutné podotknout i to, že strana se smí bránit nejen pokud je odmítnuta její registrace, ale i v momentě kdy je podaný návrh na registraci změny stanov. Proti rozhodnutí krajského soudu má politická strana možnost podat kasační stížnost a proti pravomocnému rozhodnutí Městského osudu v Praze je přípustný i další mimořádný opravní prostředek, kterým je obnova řízení podle SŘS. Přípravný výbor politické strany se může

bránit odmítnutí registrace i u Ústavního soudu v případě, že rozhodnutím bylo zasaženo do jeho základních práv a svobod a v případě odmítnutí či zamítnutí návrhu se smí stěžovatel obrátit i na Evropský soud pro lidská práva, jak tomu bylo například v případě Věc Linkov proti České republice. Politická strana se smí bránit i svému nedobrovolnému rozpuštění prostřednictvím správního soudnictví.

Použité zdroje

1. BLAŽEK, Tomáš, JIRÁSEK, Jan., MOLEK, Pavel a kol.: Díl 5 Zvláštní řízení ve věcech politických stran a politických hnutí (§ 94-96). Soudní řád správní - online komentář. 3. aktualizace. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016. In: Beck-online [online informační systém]. Nakladatelství C.H. Beck [cit 16.8.2021]
2. Členství ve STAN [online]. Starostové a nezávislí [cit. 15. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.starostove-nezavisli.cz/zapojte-se/clenstvi-ve-stan>
3. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, č. 395/2001 Dz. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 5. 2022]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgayv6mzzgvpwi6q&rowIndex=0#>
4. FILIP, Jan, HOLLÄNDER, Pavel, ŠIMÍČEK, Vojtěch. Zákon o Ústavním soudu. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007.
5. FILIP, Jan. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. Dotisk 2. vyd. [i.e. 3. vyd.]. Brno: Václav Klemm, 2011. ISBN 978-80-904083-7-1.
6. FILIP, Jan. Ústavní právo České republiky: základní pojmy a instituty : ústavní základy ČR. Dotisk 4. vyd. [i.e. 5. vyd.]. Brno: Václav Klemm, 2011. ISBN 978-80-904083-8-8.

7. FILIP, Jan. Ústavní právo: učební text pro bakalářské studium. 4., aktualizované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Učebnice Právnické fakulty MU. ISBN 978-80-210-7845-1.
8. KLÍMA, Karel. Ústavní právo. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-261-5. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:b42f6460-cf44-11e7-bfaa-005056827e52>
9. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 55/10. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=69372&pos=1&cnt=2&typ=result>
10. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. 12. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 11/17. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 14. 5. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=101089&pos=4&cnt=12&typ=result>
11. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 10. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 30/98. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 12. 9. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=32764&pos=1&cnt=5&typ=result>
12. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 5. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 3/96. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=29191&pos=4&cnt=5&typ=result>
13. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 8. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=2694&pos=1&cnt=5&typ=result>

- 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=27124&pos=1&cnt=4&typ=result>
14. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 5. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 14/14. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=88472&pos=1&cnt=2&typ=result>
15. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 2. 4. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 25/96. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 12. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=29220&pos=1&cnt=3&typ=result>
16. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=76928&pos=2&cnt=4&typ=result>
17. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 12. 2011, sp. zn. II. ÚS 1969/10. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 9. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=72560&pos=1&cnt=1&typ=result>
18. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 12. 2018, sp. zn. II. ÚS 3181/18. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 6. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=105332&pos=1&cnt=1&typ=result>
19. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 17. 2. 2010, č. j. Pst 1/2009-348. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 11. 4. 2021]. Dostupné z:

- http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VY-KON/2009/0001_0Pst_0900_679fa453_6a5a_4113_8760_d13c9f3417b3_prevedeno.pdf
20. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 20. 4. 2017, č. j. Pst 4/2017-34. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2017 [cit. 11. 8. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VY-KON/2017/0004_0Pst_1700034_20170426140920_prevedeno.pdf
21. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 26. 9. 2017, č. j. 3 As 230/2016-60. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2017 [cit. 12. 8. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VY-KON/2016/0230_3As_1600060_20171005075834_prevedeno.pdf
22. RYCHETSKÝ, Pavel, Tomáš LANGÁŠEK, Tomáš HERC, Petr MLSNA aj. Ústava České republiky: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 28. 5. 2022]. ASPI_ID KO1_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
23. RYCHETSKÝ, Pavel, Tomáš LANGÁŠEK, Tomáš HERC, Petr MLSNA aj. Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7478-809-3.
24. SLÁDEČEK, Vladimír. Čl. 5 [Politický systém]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016.

25. SLÁDEČEK, Vladimír. Čl. 87 [Pravomoc a působnost]. In: SLÁDEČEK, Vladimír, MIKULE, Vladimír, SUCHÁNEK, Radovan, SYLLOVÁ, Jindřiška. Ústava České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016.
26. Stanovisko pléna Ústavního soudu ČR ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 15. 5. 2022]. Dostupné z: http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=St-1-96_1
27. SYLVESTEROVÁ, Tereza. Legitimita přímého financování politických stran jako subjektů soukromého práva – část I [online]. *Právní prostor*. 7. 5. 2020 Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/legitimita-primeho-statniho-financovani-politickych-stran-jako-subjektu-soukromeho-prava>
28. Usnesení Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 26. 9. 2013, č. j. Pst 22/2013-5. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2013 [cit. 11. 8. 2021]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2013/0022_0Pst_13_20130930101823_prevedeno.pdf
29. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 4/21. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 14. 5. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=115315&pos=2&cnt=4&typ=result>
30. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 22. 3. 1999, sp. zn. IV. ÚS 528/98. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 16. 5. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=32686&pos=5&cnt=5&typ=result>

31. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 1. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 2/21. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 16. 5. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=114948&pos=4&cnt=22&typ=result>
32. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. III. ÚS 102/15. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 15. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=90605&pos=1&cnt=1&typ=result>
33. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 16. 5. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=66272&pos=1&cnt=1&typ=result>
34. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 6. 11. 2002, sp. zn. IV. ÚS 349/02. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 18. 8. 2021]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=43148&pos=1&cnt=1&typ=result>
35. Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 9. 6. 2015, sp. zn. PL. ÚS 12/15. Ústavní soud [online]. Ústavní soud, © 2006 [cit. 16. 5. 2022]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=88593&pos=3&cnt=4&typ=result>
36. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mjnhe&groupIndex=0&rowIndex=0>

37. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrngi&groupIndex=0&rowIndex=0>
38. Věc Linkov proti České republice, rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 12. 2006, č. stížnosti 10504/03. Evropský soud pro lidská práva [online]. Evropský soud pro lidská práva, © 2006 [cit. 19. 9. 2021]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/E8FD2CEA27C32BDCC1257C30003D9F73/\\$file/Linkov-rozsudek.pdf?open&](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/0/E8FD2CEA27C32BDCC1257C30003D9F73/$file/Linkov-rozsudek.pdf?open&)
39. VÝBORNÝ, Štěpán. Čl. 20 [Právo sdružovací]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 90.
40. WAGNEROVÁ, Eliška, Martin DOSTÁL, Tomáš LANGÁŠEK a Ivo POSPÍŠIL. Zákon o Ústavním soudu: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 18. 4. 2022]. ASPI_ID KO182_1993CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X
41. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyyv6mjugewtcmbt>

42. Zákon č. 15/1990 Sb., o politických stranách, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyf6mjvfuya&groupIndex=0&rowIndex=0>
43. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 15. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgazf6mjvgawtgnq&groupIndex=0&rowIndex=0>
44. Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mjygiwtemi&groupIndex=0&rowIndex=0>
45. Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzheyv6nbsgqwtentq>
46. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H.

- Beck [cit. 18. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayv6nbzgewtcm>
47. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 19. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfu4a>
48. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 19. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgyzv6ojzfuytcoa>